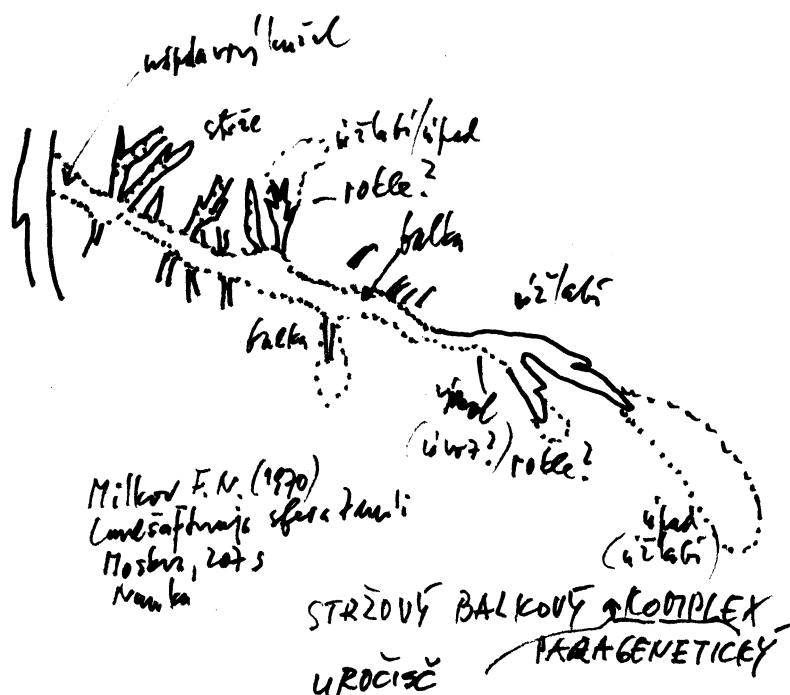

Analýza FG složek povodí:

prostorové uspořádání/pattern/prostorovost

A.Hynek, 20.10. 11 (Z0131 Sustainability - Trvalá udržitelnost (podzim 2011))

1. Horniny/zeminy
 - a. krystalinikum
 - b. (meta)vulkanity
 - c. sedimenty
 - d. zeminy – eluviální, deluviální, fluviální, d-f, koluviální, proluviální, antropogenní
2. Jejich reliéf
 - a. Rozlišovat původ/genezi (produkt) a působnost (=faktor)
 - b. Reliéf a jeho tvary – vyvýšeniny, sníženiny, plošiny
 - c. Reliéf – retranslátor/převaděč pohybu/toků látek a energií
3. Tvary prostorově, jejich materiální obsah
 - a. vodní toky, vodní síť
 - b. jejich nivy
 - c. údolní síť.....parageneze/Milkov...vektorová síť

- d. vyvýšeniny, sníženiny, plošiny a jejich svahy
- e. antropogenní tvary
4. Topoklima podle E. Quitta – jeho topoklimatická mapa
 - a. Expozice/aspekt svahů
 - b. Sklon, délka
 - c. Anabatické a katabatické proudění

- d. Antropogenní dopady a zásahy
5. Oběh vody – vodohospodářská mapa
 6. Půdní pokryv – struktura (prostorové uspořádání) - Fridland

Комплексы — обусловлены [микрорельефом](#), в связи с чем движение вещества между залегающими на разных элементах рельефа почвами двустороннее и генетическая связь их обоюдная. Почвы контрастно различаются.

Komplexy – podmíněny mikroreliefem, pohyb látek mezi půdami je působením reliéfu oboustranný, stejně jako jejich genetická vazba. Půdy jsou vzájemně kontrastní .

Пятнистости — то же что комплексы, но почвы слабоконтрастны.

Palety - podobné komplexům, ale jsou málo kontrastní.

Сочетания — обусловлены [мезорельефом](#), обмен веществом между почвами на разных его элементах односторонний: вышезалегающие почвы воздействуют на низезалегающие, но не наоборот.

Kateny (propojené půdy) – podmíněné mezoreliefem, výměna látek mezi půdami je jednocestná: výše položené působí na níže položené, ne naopak.

Вариации — то же что сочетания, но почвы слабоконтрастны.

Variace – podobné katenám, ale jsou málo kontrastní.

Мозаики — обусловлены различиями в почвообразующих породах, их компоненты практически не имеют генетической связи друг с другом, представлены резко контрастными почвами.

Mozaiky – podmíněné rozdíly v půdotvorných horninách, jejich složky prakticky nemají genetické vazby jedna s druhou, jsou vysoce kontrastní.

Ташеты — представлены слабоконтрастными почвами, не имеющими генетической связи друг с другом, формируются под воздействием биологических факторов, например, смены растительности.

Tašety – slabě kontrastní půdy bez vzájemných genetických vazeb, utvářejí se vlivembiotických faktorů, např. střídáním vegetace.

7. Vegetace

Z. Neuhäslová (1998, 52-3) vysvětluje následující pojmy:

- Potenciální přirozená vegetace (podle Tüxena, 1956) – vytvořila by se za předpokladu vyloučení jakýchkoliv zásahů člověka. Odráží vlastnosti *stanoviště*, nebere v úvahu zvrtné změny,
 - vyvinula by se, kdyby člověk přestal ovlivňovat přírodu

- předpokládaná vegetace, kdyby člověk historicky nezasahoval do přírody (takto rekonstruovaná vegetace je předmětem lesnického typologického mapování – lesní geobiocenózy)
- Rekonstruovaná přirozená vegetace - respektujeme původní člověkem nezměněné stanovištní podmínky
- Současná potenciální přirozená vegetace - odráží současné podmínky prostředí i s nezvratnými změnami způsobenými člověkem
- Přirozená vegetace odpovídá stavu prostředí, respektuje vratné i nevratné změny stanoviště

Vegetace poskytuje mnoho zboží a služeb včetně potravy, vláken, krmiv, rovněž se podílí na oběhu živin a vody, stabilitě krajiny a poskytování stanovišť domácím druhům. Vegetace představuje souhrn rostlinných společenstev. Mapovatelnými jednotkami jsou např. biotopy definované pomocí vegetačních typů (rostlinných společenstev) včetně jejich biotického prostředí – souhrnné označení v praxi zemí EU podle Směrnice 92/43/EHS (Chytrý M., Kučera T., Kočí M., eds. (2001,8) anglicky: *natural habitat*. Jsou problémy s překladem tohoto slovního spojení (výklad *stanoviště* je v české fytoecenologické praxi odlišný od pojetí v EU), proto *biotopy* jsou rovny *typům přírodních stanovišť* v legislativní terminologii. Dáváme přednost konceptu *geobiocenózy* postupně rozvíjenému V.Sukačevem, A.Zlatníkem a nyní A.Bučkem, J.Lacinou. Nicméně respektujeme českou legislativní praxi, která dává přednost označení *biotop*.

Formační skupiny (Chytrý M., Kučera T., Kočí M., eds. (2001):

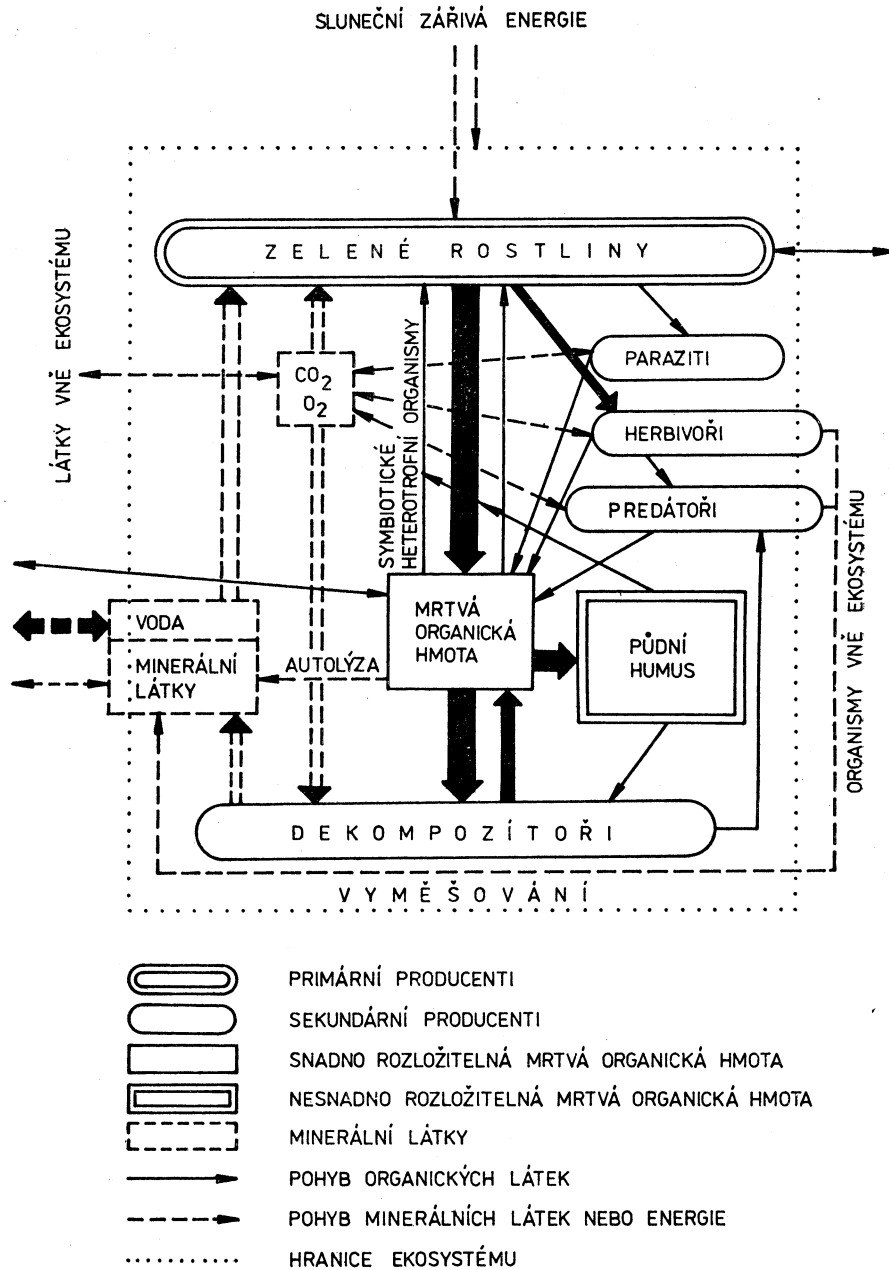
1. Vodní toky a nadržé.....V
2. Mokřady a pobřežní vegetace.....M
3. Prameniště a rašeliniště.....P
4. Skály, sutě a jeskyně.....S
5. Alpínské bezlesí.....A
6. Sekundární trávníky a vřesoviště.....T
7. Křoviny.....K
8. Lesy.....L
9. Biotopy silně ovlivněné nebo vytvořené člověkem.....X

Biotopy odpovídají:

- lesním typům Jednotného typologického systému Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů v Brandýse nad Labem z roku 1984
- geobiocénu ve Zlatníkově pojetí (1976), nověji Buček-Lacina (1999)
- fytoecenologickým svazům, podsvazům a asociacím (Moravec et al., 1994)
- potenciální vegetaci Z.Neuhäslové a kol. (1998)

J.Moravec (1994, 37-8) inspirován A.Tansleyem (1935) vymezuje ekosystém jako 'funkční systém tvořený biocenózou a tou částí abiotického prostředí, s níž je biocenóza v interakci'. A. Zlatník (1973, 77) cituje Tansleyho, pro něhož ekosystém 'zahrnuje nejen komplex organismů, ale též celý komplex fyzikálních faktorů, tvořících to, co nazýváme prostředí – *environment* biomu – stanovištní faktory (*the habitat factors*) v nejširším smyslu. Lindeman (1942, in Zlatník) vysvětlil, že jde o 'jakýkoliv systém složený z fyzikálních, chemických a biologických procesů, působících v časoprostorové jednotce jakékoliv velikosti'. Krok nesporně správným směrem, ale tato definice se hodí i pro půdu...Pro Sukačeva (1942) je to biogeocenóza. T.Wright (2005) vymezuje *ekosystém* (s.686) - seskupení rostlin, živočichů a jiných organismů ve vzájemné interakci a s prostředím takovým způsobem, že seskupení zachovávají po dobu víceméně neurčitou. A.Zlatník (1973, 81) víceméně ztotožňuje geobiocenózu, ekosystém a lesní typ. D.

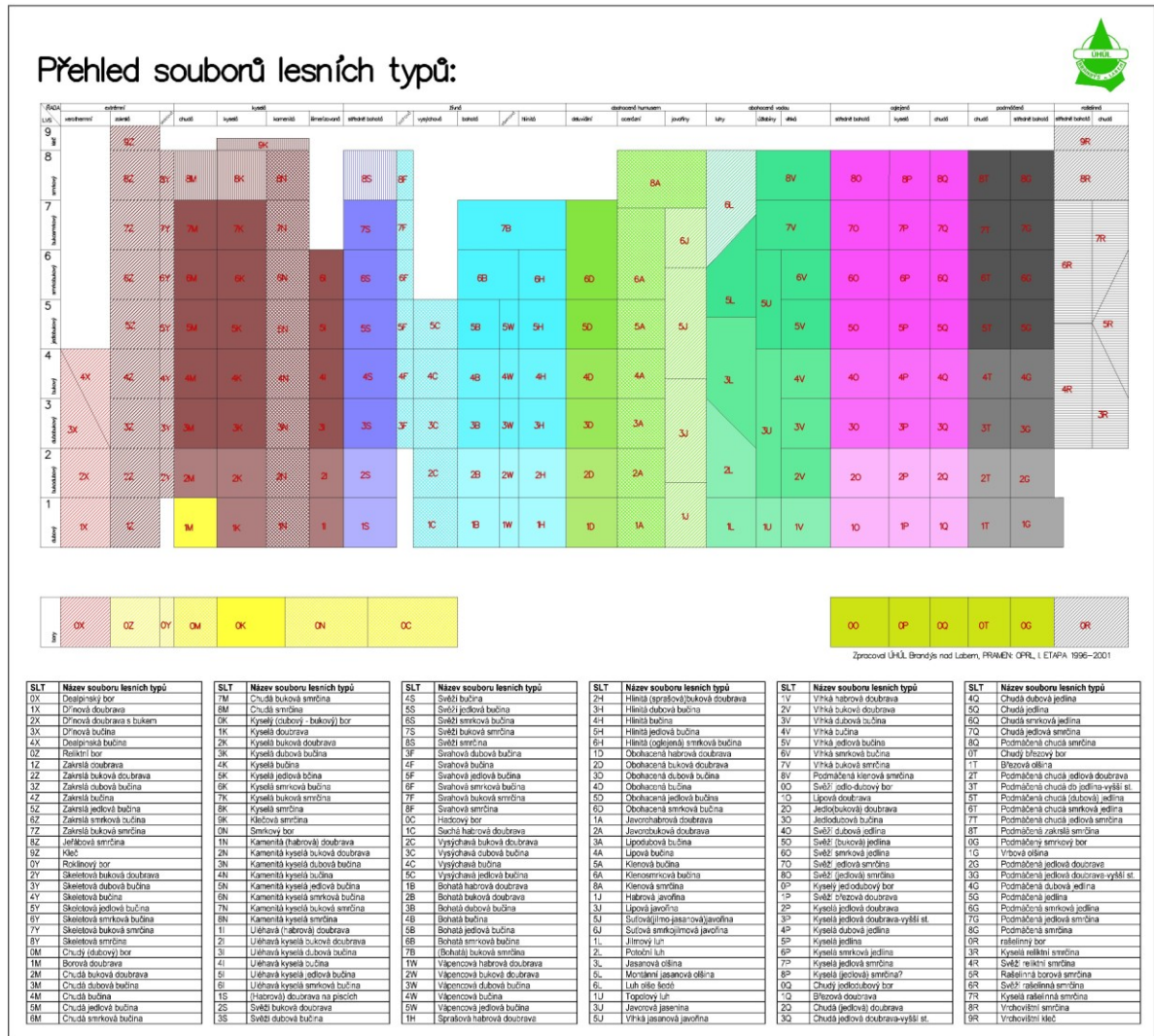
Randuška a J.Vorel(1986) tyto termíny nepovažují za synonyma vždy ve všech případech, *geobiocenózu* považují za prostorový systém, jehož abiotickým prostředím je *ekotop* skládající se z *klimatopu* a *edatopu*, někdy i *hydrotopu*. J.Vorel (in Randuška a kol., 1986, 19) znázorňuje suchozemský ekosystém takto:

Obr.1: Schéma přirozeného terestrického ekosystému (J.Vorel in Ranuška a kol., 1986, 19)

V české praxi hospodářské úpravy lesů (K.Plíva in Randuška D., Vorel J., Plíva K., 1986, 221) je základní mapovací jednotkou *varianta lesního typu*, samotný lesní typ (např. 4B1) zahrnuje fytoocenózu, půdní vlastnosti, reliéf a potenciální bonitu dřevin. Vyšší

typologickou jednotkou je *soubor lesních typů* (např. 4B), který spojuje lesní typy podle ekologické příbuznosti vyjádřené hospodářsky významnými vlastnostmi stanoviště:

Obr.2: Přehled souborů lesních typů (ÚHUL Brandýs n.L., dostupné na ftp://ftp.uhul.cz/public/typologie/Tabulka_SLT.jpg

Vzhledem k tomu, že pro Deblínsko jsou dostupné mapy ÚHUL Brandýs n.L., tak začneme studium vegetace právě v lesích. První číslice se týká vegetačního stupně, velké písmeno zachycuje ekologickou/edafickou řadu, případně hydrické ovlivnění.

Lesní typy ÚHUL

extrémní _____ obohacená vodou

x xerothermní	l luhy
z zakrslá	u úžlabiny
y skeletová	v vlhká

kyselá

m chudá
k kyselá
n kamenitá
i illimerizovaná

oglejená

o středně bohatá
p kyselá
q chudá

živná

s středně bohatá
f svahová
c vysýchavá
b bohatá
w vápencová
h hlinitá

podmáčená

t chudá
g středně bohatá

obohacená humusem

d deluviální
a serózní
j javořiny

bory

o

Tab.2: (Hydro)edafické řady lesních typů.

Soupis edafických řad a souborů lesních typů na Deblínsku

(upraveno podle K.Plívy, in Randuška et al., 1986)